

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE YARATICI PROGRAM*

DERLEME MAKALESİ

Mine Canan DURMUŞOĞLU¹, Özge KOCA², Müleyke Sadiye OSANMAZ BURGAZLI³

* Bu çalışmanın özeti 2017 yılında V. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

1 Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, sendogdu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6777-9117.

2 Doktora Öğrencisi, , Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, ozge.koca@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6040-7273.

3 Arş. Gör, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, muleyke.burgazli@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3113-9833.

Geliş Tarihi: 31.01.2020 Kabul Tarihi: 04.03.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.682732

Öz: Erken çocukluk eğitim programları doğumdan itibaren sekiz yaşına kadar devam eden süreçte çocukların gelişimi ve öğrenmesi ile ilgili eğitim hizmetlerini içerir. Dünyada kabul görmüş erken çocukluk eğitim programları günümüzde dünyanın farklı bölgelerinde aktif olarak kullanılmaya devam etmektedir. Bu çalışmada, erken çocukluk eğitim programlarından biri olan Yaratıcı Program(Creative Curriculum) ile ilgili yapılmış olan çalışmaların derlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Yaratıcı Program amaçlar, temel ilkeler, eğitim ortamı, değerlendirme, öğretmen rolü, ailenin rolü, programdaki günlük akış, özel gereksinimli çocuklar, aile katılımı gibi boyutlarda incelenmiştir. Çalışma, Yaratıcı Program'a yönelik yapılmış araştırmalara dair bilgileri ve gelecek araştırmalar için önerileri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Eğitim Programları, Yaratıcılık, Yaratıcı Öğretmen, Yaratıcı Program

CREATIVE CURRICULUM IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract:

Early childhood education programs include educational services for the development and learning of children from birth to eight years of age. Different types of early childhood education programs that are accepted worldwide are still being used actively in various parts of the world. In this study, it is aimed to compile and evaluate the studies about Creative Curriculum which is one of the early childhood education programs. In the extent of the study, Creative Curriculum has been examined in terms of objectives, basic principles, classroom environment, assessment, the role of teacher, daily schedule, children with special needs and family participation. The study includes detailed information about the studies of Creative Curriculum and suggestions for future research.

Keywords: early childhood education programs, creative curriculum, creative teacher, creativity

Giriş

Erken çocukluk eğitim programları çocukları düşünce süreçlerine yöneltir ve çocuklara büyük grup, küçük grup ve öğretmenlerle bireysel etkileşimler, okul ile ilgili deneyimler ve sınıflandırma, ezberleme, muhakeme ve üstbilgi gibi zihinsel stratejilerini deneyimlerini sağlar (Bowman, Donovan ve Burns, 2000). Etkili bir okul öncesi eğitim programını yürütmek için gereken teorik çerçeveyi program sağlar. Program, belli bir eğitim felsefesi etrafında düzenlenmiş, planlı, sistematik bir öğrenme deneyimidir. Program modelleri, program içeriğinin belirlenmesinde, ayrıca öğretmenlerin yüksek kaliteli programları uygulamak için eğitilmesinde ve denetlenmesinde esastır. Okul öncesi programlarını en yüksek kalitede sağlamak için, programların araştırma-ya dayalı bir program modelini benimsemeleri önemlidir (Goffin, 2000).

Erken çocukluk eğitim programları, yaşantılar yoluyla çocuğun kendini tanımasını ve kabul etmesini, başkalarıyla sosyalleşmesini, kendi kültürünü ve diğer kültürlerin farkında olmasını, etkili iletişim kurmasını, problem çözme becerilerini, estetik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektedir (Senemoğlu, 1994). Programların çocuk gelişimindeki önemi düşünüldüğünde Vygotsky'e göre çocuğun çevresindeki kişiler ile etkileşime girerek geliştirebileceği bir gelişime açık alanı(yakınsak gelişim alanı) vardır (Senemoğlu, 1994). Erken çocukluk eğitim programları da dolaylı olarak erken çocukluk eğitim kurumları içerisinde öğretmenlerin uygulamalarını etkileyen temel

yapı taşı olduğu için çocuğun gelişimi için önemlidir. Geçmişte erken çocukluk eğitime bakıldığı zaman çocuğun sağlıklı ve iyi beslenmiş olması çocuğun okula hazır bulunuşluğu için yeterli görülürken yıllar ilerledikçe bu kavram genişlemiş ve ülkeler erken çocukluk eğitiminde çeşitli programlar geliştirmeye başlamışlardır (Puma, 2013).

Yüksek kalitedeki erken çocukluk eğitim programları, öğrenme ve gelişimin kritik dönemlerinde önemli kavram, beceri ve davranışlar üzerine çocukların ilgisini odaklamak için araştırmalara ve kuramlara dayalı olarak planlanmalıdır (Teaching Strategies, 2013a). Dünyanın farklı bölgelerinde geliştirilmiş ve aktif olarak kullanılmaya devam eden birçok erken çocukluk eğitim programı yaklaşım ve modelleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları High Scope, Head Start, Montessori, Waldorf, Reggio Emilia, Primary Years Program (PYP), Bank Street, Te Whariki, Yaratıcı Programdır (Goffin, 2000).

1978 yılında geliştirilmiş olan Yaratıcı Program, hem çocukların hem de öğretmenlerin yaratıcılığını esas almaktadır (Dodge, 1992). Yaratıcılık, çalışma hayatımızda ve kişisel yaşamımızda karşılaştığımız gibi karmaşık ve öngörülemeyen öğrenme durumlarıyla çalışmak için gerekli bir kapasitedir. Yakınsak ve iraksak düşünmeyi içerir. Yakınsak düşünme, kendine özgü ve kendine has bir cevabı olan problemlerin çözümünü içeren, kapalı bir yaklaşımdır. Iraksak düşünme ise, alternatifler seçenekler üreten, açık bir yaklaşımdır (Asefa, 2008). Yaratıcı olmak ise; yeni düşünceler üretmek, sorular sorarak bilgiler edinmek, keşfederek ve deneme yanılma ile öğrenmek, hatalarından dersler çıkarmaktır. Çocuklara fikirleri denemeye ve hata yapma riskini almaya teşvik eden bir ortam, çocukların yaratıcılığını destekler (Dodge, 1992). Yaratıcı Program, Gelişime Uygun Uygulamalar (Developmentally Appropriate Practice) olarak ilişkili olarak çocukların yaşlarına ve gelişim özelliklerine uygun oyun yoluyla öğrenmeyi desteklemektedir (Michael-Luna ve Heimer, 2012). Bu bağlam ve ilkeler ışığında çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek, çocukların deneme yanılma ile öğrenebilecekleri bir program olan Yaratıcı Program geliştirilmiştir (Yılmaz, 2018).

Yaratıcı Program, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya, Birleşik Krallık (UK) gibi farklı ülkelerde uygulanmış (Baynars Primary School, t.y.; Dodge, Colker ve Heroman, 2008) ve program materyalleri farklı ülkelere ve eyaletlere uyarlanarak kullanılmaktadır (Teaching Strategies, 2020). Yaratıcı Program, erken çocukluk eğitimi gelişim kuramlarını merkeze alarak, çocukların programdan en yüksek düzeyde yarar sağlaması için bu alanda yapılan son araştırmaları takip etmektedir (IDEA Early Learning Center, 2016).

Yapılan çalışmalara bakıldığından Yaratıcı Program ile sanatın bütünleştirildiği araştırmada çocukların diğer akranlarına göre daha yüksek duygusal yeterlilik performanslarına sahip olduğu görülmüştür (Brown ve Sax, 2013). Yaratıcı Programın çocukların sosyal duygusal gelişim ve erken okuryazarlık becerilerine olan etkisininin

değerlendirildiği bir araştırmada çocukların bir yıl sonra kelime dağarcıklarının geliştiği, okuryazarlık becerilerinin geliştiği, daha yüksek sosyal yeterliliğe sahip olduğu belirlenmiştir (Bierman vd., 2008).

Çalışmada Yaratıcı Program; amaçlar, ilkeler, eğitim ortamı, değerlendirme, günlük eğitim akışı, aile katılımı ve uyarılama başlıkları altında incelenerek kavramsal bir çerçeve çizilmiştir. Çalışma, erken çocukluk dönemi eğitimcileri ve araştırmacılarının Yaratıcı Program hakkında bilgi sahibi olmalarını, geliştirecekleri eğitim programı ve uygulamalarını zenginleştirerek mesleki gelişimlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda eğitimcilerin geliştirecekleri eğitim programlarında çocukların ve aile katılımı vasıtasıyla ailelerin de yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma, literatür taraması yöntemi kullanılarak hazırlanan bir derleme makalesidir. Derleme, belirli bir konuda yayınlanmış kaynakların toplanıp sentezlenerek konu başlıkları altında incelenmesidir (Aydoğdu, Karamustafaoğlu ve Bülbül, 2017). Derleme çalışmalarında ele alınan konu, eleştirel bir analiz yapılarak değerlendirilmektedir (Karaçam, 2013). Yaratıcı Programla ilgili orijinal kitaplar, tezler, makaleler, raporlar ve resmi web siteleri incelenerek dokümanlar derlenmiştir. Ulaşılan tüm kaynaklardaki bilgiler sentezlenerek Yaratıcı Program; amaçlar, ilkeler, eğitim ortamı, değerlendirme, günlük eğitim akışı, aile katılımı ve uyarılama konu başlıklarında ele alınmıştır.

1. Yaratıcı Programın Amacı

Okul Öncesi Yaratıcı Program Diane Trister Dodge tarafından geliştirilmiştir. Yaratıcı Program, Abecedarian Projesi (1972- 2002) için geliştirilen müfredat olarak tasarlanmıştır (Michael-Luna ve Heimer, 2012). Yaratıcı Program, Dodge'nin okul öncesi eğitimcileriyle olan çalışmalarına dayanmaktadır. Dodge ilk olarak 1979'da Yaratıcı Programı tanıtmış ve ardından Öğretme Stratejileri'ni (Teaching Strategies) kurmuştur (Lunenburg, 2011). Yaratıcı Program bebekler, kreşler, okul öncesi eğitim ve aile bakımı için hazırlanan dört alt programdan oluşmaktadır (Teachings Strategies, 2013a). Çalışma kapsamında okul öncesi eğitim için hazırlanan program incelenmiştir.

Program, beş temel bileşen ve on bir ilgi alanından oluşmaktadır. Program, web tabanlı bir uygulama olup küçük ve büyük grup aktiviteleriyle proje temelli bir eğitim programını içermekte ve 3-5 yaş grubu çocuklara kaliteli eğitim sunmak için öğretmenlere rehberlik etmektedir (What Works Clearinghouse, 2013; Dodge, Colker, Heroman, 2008).

Yaratıcı Program, çocuk tarafından başlatılan pozitif öğretmen-çocuk ilişkileri ve stratejik öğrenme etkileşimleri tarafından desteklenmektedir (Bierman vd., 2008). Yaratıcı Program, yaparak-yaşayarak öğrenme temelleri üzerine oturtulmuş, çocukların sanat, okuryazarlık ve teknoloji becerilerini geliştiren, öğretmenlere çocuk gelişimi, sınıf yönetimi, öğrenme süreci ve aile katılımı gibi konularda kaynaklar sağlayan pro-

je tabanlı araştırmaların değerlendirildiği programdır (What Works Clearinghouse, 2013). Çocuğun yaşadığı dünya hakkında aktif düşünüp katılarak kendi deneyimleri ile bilgi edinerek öğreneceğini kabul eder. Çocuk etrafındaki malzemeler ile nasıl çalışacağını, yaşadığı dünya hakkında deneyimleyerek ve aktif düşünerek ilk elden bilgi edineceğini öğrenir. Çocuk ilk yıllarda duyularını kullanarak dünyayı keşfeder. Gerçek materyaller kullanarak onların büyüklüğü, şekli ve rengi hakkında bilgiler toplar ve elde ettiği bilgiler arasında ilişkiler kurmaya başlar. İlerleyen yaşlardaki çocuklar önceden tanıdığı nesnelere, yeni objelere öğrenmede yardımcı olarak kullanır. Böylece sembolik düşünce başlar. Çocuklar ilerleyen süreçte artık duygu ve düşüncelerini tanımlamak için kelimeler gibi sembollerini daha fazla kullanabilirler. Yani oyun çocuğun tüm sembolik dönemleri yaşadığı ve geliştiği bir süreç olduğu için, Yaratıcı Program'ın ana hedefini başarmasına olanak tanır. Oyun çocuğun işidir. Bu temel felsefe üzerine kurulu olan programın amaçları şunlardır:

- Çocukların istekli öğrenciler olmalarını sağlamak,
- Fikirlerini ifade etmede ve denemede, korkmadan yaratıcı ve aktif araştırmacılar olmalarına yardım etmek,
- Bağımsız, kendinden emin ve meraklı öğrenciler olmalarına yardım etmek,
- Çocukların sadece anaokulunda değil, yaşamı boyunca nasıl öğreneceğini öğretmek (Dodge, Colker, Heroman ve Bickart, 2014).

1.1. Yaratıcı Program'ın gelişim alanlarına göre amaçları:

Erken çocukluk programlarındaki en önemli amaç, çocukların istekli öğrenciler olması için onlara destek olmaktır. Yaratıcı programda çocukların bağımsız, kendine güvenen ve meraklı öğrenciler olmasına yardım etmeyi amaçlamıştır. Programın gelişim alanlarına göre oluşturduğu amaçlar kısaca aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Sosyal gelişim; çocukların okulda rahat hissetmelerine, yeni çevrelerine güvenmelerine, arkadaş edinmelerine ve grubun bir parçası olarak hissetmelerine yardım etmek.

Duygusal gelişim; yaşama karşı pozitif tutuma sahip olmalarını, bağımsızlık ve kendini kontrol etme becerilerini geliştirmeyi, gurur ve kendine güven duyma konusunda deneyim kazanmalarını desteklemek.

Bilişsel gelişim; çocukların hislerini, gözlemlerini ve düşüncelerini ifade etmek için kelimeler kullanmasına, soru sorma ve problem çözme gibi öğrenme becerilerini kazanmalarına yardım ederek, kendi fikirlerini deneyerek başarıyı tatmalarına izin vererek onların iyi öğrenciler olmalarına yardım etmek.

Fiziksel gelişim; çocukların büyük ve küçük kas gelişimini arttırmayı ve çocukların vücutlarıyla neler yapabilecekleri hakkında kendilerini iyi hissetmelerine yardım etmek (Marquette University Child Care Center, 2020).

2. Yaratıcı Programın Temel İlkeleri

Yaratıcı program beş temel ilke ile açıklanmaktadır. Bu ilkeler; çocuklar nasıl gelişir ve öğrenir, öğrenme çevresi, çocuklar ne öğrenecek, öğretmenin rolü, ailenin rolü ve ilgi alanları başlıkları çerçevesinde oluşturulmaktadır.

2.1. Çocuklar nasıl gelişir ve öğrenir?

“Okul öncesi dönemde çocukların sosyal duygusal, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimleri açısından yaptıkları eşsiz deneyimler ve özellikler nelerdir?” sorusuna cevap arandığı alandır ve bu alanlara göre belirlenmiş amaçları barındırır. Programda bu alanla ilgili ilkeler üç aşamada açıklanmıştır.

Okul öncesi çocukların özellikleri: Program çocukların gelişim alanlarına, yaşa ve gelişim düzeylerine göre özelliklerinin bilinmesini önemsemektedir.

Bireysel farklılıklar: Program her çocuğun sahip olduğu cinsiyet, mizaç, ilgi, öğrenme şekli, yaşam deneyimi, kültür, özel gereksinimler, ana dil ve çift dil gibi özelliklerinin çocuklar için bireysel farklılıklar olduğunu kabul etmiştir.

Gelişimsel süreklilik: Programda her çocuk için öğretmenin takip etmesi gereken bir süreçtir. Bu sürecin etkili olması için oluşturulmuş her amaca yönelik hazırlanmış tablolar oluşturulmuştur (Dodge vd.,2008).

Tablo 1. Gelişimsel Süreklilik Kapsamında Yapılan Tablo Örneği

3-5 yaş için Gelişimsel Süreklilik				
Programın Amaçları	Öncül Davranış	Beceri I	Beceri II	Beceri III
Sözel İfadeleri anlamaya ve takip etme	Hareket ile kelimeleri ilişkilendirme	Tek yönergeyi takip etme	İki yönergeyi takip etme	İkiden fazla yönergeyi takip etme

Not: Teaching Strategies’in “The Expanded Forerunners of the Creative Curriculum Developmental Continuum for Ages 3-5” (2005, s.20) adlı çalışmasından uyarlanmıştır.

2.2.Öğrenme çevresi:

Programda çocukların öğrenmesi ve öğretmenlerin öğretmesi için sınıfta öğrenme çevresi uygun şekilde yapılandırılmıştır. Bu başlık, öğretmenlerin çocukların problemlerini nasıl çözdüğünü, diğer arkadaşları ile barış içerisinde oynayarak öğrendikleri

bir sınıf ortamını nasıl yaratacağını, büyük-küçük grup etkinliklerini ve seçme zamanlarını nasıl organize edeceğini, rutin ve yapılandırılmış etkinlikleri nasıl belirleyeceğini, sınıftaki ilgi alanlarını nasıl kuracağını ve sürdüreceğini içerir (Dodge vd. ,2008).

Öğrenme çevresi çocukların keşfetmelerini sağlayacak ve öğrenmelerini destekleyecek ortamlar olarak düzenlenmiştir. Çocuklar farklı seçimler yapmak, keşfetmek ve başkalarıyla etkileşim kurma gibi fırsatlar elde ederler. Materyaller açık raf sistemine göre yerleştirilmiştir. Çocuklar bağımsız ve özgür seçimleriyle materyallere erişebilmektedir. Raflar temiz ve düzenli olarak yerleştirildiğinden malzemelerin görülmesi, çıkarılması ve yerlerinin değiştirilmesi kolaydır. Materyallerin konulduğu raflar ve kaplar etiketlenmiştir. Böylece çocuklar malzemelerin nereye ait olduğunu bilirler ve etiketlerde gördükleri yazılar sayesinde yazı farkındalığı geliştirirler (Marquette University Child Care Center, 2020).

2.3. Çocuklar ne öğrenir?

Çocuklar öğrenme alanlarına göre okuma-yazmaya hazırlık, matematik, fen, sosyal çalışmalar, sanat, teknoloji, süreç becerilerini öğrenirler. *Okuma-yazmaya hazırlık kapsamında*; kelime ve dil, fonolojik farkındalık, harfler, kelimeler, yazma bilgisi, kitaplar, *matematik alanında*; sayı kavramı, şekiller, örüntüler ve ilişkiler, geometri ve uzamsal farkındalık, ölçme, bilgi toplama, birleştirme ve sunma, *fen alanında*; nesnelere fiziksel özellikleri, yaşam bilimi, dünya ve çevre, *sosyal çalışmalar alanında*; yer ve coğrafya, insanlar nasıl yaşar?, insanlar ve çevre, insanlar ve geçmiş, sanat alanında; dans, müzik, tiyatro ve performans sanatları, görsel sanatlar, *teknoloji alanında*; teknoloji farkındalığı, teknoloji araçları, insan ve teknoloji, *süreç becerileri alanında*; gözlem ve araştırma, bağlantı kurma, problem çözme, bilgi oluşturma, iletişim ve yorumlama eğitim programının içerisinde yer almaktadır (Dodge vd.,2008).

2.4. Öğretmenin rolü:

Yaratıcı program odaklı sınıflarda öğretmenler, çocuklara yönergeleri dikte ederek uygulamak yerine, çocukların ilgisini çekmek ve ilgilenmek için yöntemler ve stratejilerden yararlanır. Yaratıcı öğretmenler, çocukların sınıfa kendi becerilerini, bilgilerini ve ilgi alanlarını getirdiklerini ve öğrenmenin öğrenenin deneysel bilgileri ile başladığını bilirler (Mattson, 2019). Yaratıcı öğretmenler denemekten, öz eleştiride bulunmaktan korkmazlar. Jeffrey ve Woods'a göre (1997) bu programdaki yaratıcı öğretmenlerin:

- Alternatifleri görebilme,
- Mesleki rolleriyle problem çözebilme,
- Kendi performanslarını sürekli olarak değerlendirme,
- Çoğulcu olan bir pedagojik yaklaşıma sahip olma,
- Çocuklara, öğrenmeye ve programa karşı bütünsel algılara sahip olma,

- Öğrenmenin bilişsel yönleriyle olduğu kadar duyuşsal yönleriyle de ilgilenme,
- Konu, pedagoji ve öğrenciler hakkında bilgili olma,
- Değişimle başa çıkabilme ve çocuklara uyarlayabilme gibi birçok bilgi ve beceriye sahip oldukları vurgulanmıştır.

Öğretmenin, çocukların öğrenmesine rehberlik etmek için nasıl gözlem yapacağını, büyük-küçük grup etkinlik zamanlarında ve ilgi alanlarında çocuklarla nasıl etkileşim kuracağını açıklar. Yaklaşım öğretmenlerin her çocuk ve grup için planlama ve öğretim yapması için değerlendirmeyi sistematik bir biçimde tanımlamıştır. Programa göre öğretmenin rolleri üçe ayrılmıştır. Bunlar;

Çocukları gözlemlemek: Öğretmen çocuk hakkında bilgi edinmek için çocukları dinlemeli ve izlemelidir. Program öğretmenin nasıl, ne zaman çocukları gözlemleyeceğini ve gelişimsel sürekliliği nasıl sağlayacağını açıklar. Bu çerçevede öğretmenin gözlemler yapması gerekmektedir.

Çocukların öğrenmelerine rehberlik etmek: Öğretmen çocuklar ile bireysel olarak, özel ihtiyaçları olan çocuklar ve grubun tamamıyla etkileşim içerisinde olarak öğretme stratejilerini kullanır. Bu bağlamda öğretmenin çocukların ilgi alanları doğrultusunda öğrenmelerine, araştırmalarına, çalışmaya katılmalarına rehberlik etmesi gerekmektedir.

Çocukların öğrenmesini değerlendirmek;

- Öğrenmeyi desteklemek için
- Özel ihtiyaçları belirlemek için
- Gözlenen eğitim ve programı değerlendirmesi için
- Program ve okulun sorumlulukları için öğretmenin çocukları değerlendirmesi gerekmektedir (Dodge ve vd. ,2008).

Öğretmenler çocukların öğrenme süreçlerindeki önemli bileşenlerden biridir. Öğretmen, çocukla zaman geçiren, çocuğun becerilerini geliştirmek için etkinlikler planlayan, çocukların yardıma ihtiyaç duyduklarında onlara yardım eden kişilerdir. Öğretmenlerin çocuklar üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde Yaratıcı Program öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken noktaları aşağıdaki maddelerde şu şekilde vurgulanmıştır:

- Çocuklara çok sayıda farklı deneyimler sağlamak,
- Çocukların yeni beceriler kazanmaları için zamanlar yaratmak,
- Her çocukla olumlu iletişim kurmak
- Çocukların deneme yanılma yoluyla öğrenebilecekleri, keşfedebilecekleri güvenli bir ortam sunmak,

- Hikaye, şarkı, tekerleme, bilmecelerden faydalanarak çocukların dil gelişimini desteklemek (Marquette University Child Care Center, 2020).

2.5. Ailenin rolü:

Program, çocuğun yaşamında aile ve okulu iki önemli çevre olarak görür. Çocuğun bu iki farklı dünya arasında bağlantı kurmayı öğrenmesini artırır ve kendini güvende hissetmesini sağlar. Çocukların gelişim ve öğrenmelerini desteklemek için programda aile ile öğretmen arasındaki ilişkiye, birlikte çalışma ve iş birliği içinde olmalarına vurgu yapılmıştır (Dodge vd.,2008).

2.6. İlgi alanları:

Bloklar, dramatik oyunlar, oyuncaklar ve oyunlar, sanat, kütüphane, keşfetme, kum ve su, müzik ve hareket, yemek, bilgisayar, bahçe eğitimi gibi farklı ilgi alanları vardır Her alanda yaş grubuna uygun ve çeşitli öğrenme materyalleri vardır. Böylece çocuklar ilgileri doğrultusunda özgür seçimler yapabilir, kararlar verebilir (Marquette University Child Care Center, 2020).

3. Programda Eğitim Durumu

Okul öncesi eğitimde eğitim ortamı, çocuğun eğitimi boyunca önemli bir öge olmuş ve eğitim yaklaşımlarının içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Yaratıcı Program'a göre, eğitim ortamı çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına hitap eder. Çocukların bağımsız ve kendinden emin öğrenciler olmasına yardım eder. Öğrenme çevresi üç yönden açıklanmıştır.

3.1. Sınıf ortamını oluşturma ve düzenleme:

Sınıf içerisinde ilgi alanları oluşturulur. Oluşturulan ilgi alanları ile çocukların keşfetme, araştırma ve büyümeleri için fırsatlar yaratılır. Sınıflar için mobilyaların ve malzemelerin düzenlenmesi çocuklar için hem öğrenmeyi hem de çocukların sınıfı tanımalarını kolaylaştırır.

3.2. Her gün için bir yapı belirleme:

Çocukların günlük rutinlerinin ve programlarının belirlenmesidir. Çocukların ne beklediği ve bekledikleri şeyden ne anladıkları önemlidir. Çevre çocukların aşına ve memnun olacakları şekilde düzenlenir.

3.3. Sınıf iklimi yaratma:

Sınıf sosyal ve duygusal bir çevredir. Pozitif ve sosyal sınıf iklimi için öğretmenler çocukların yeteneklerini en üst düzeye çıkarmaya ve okul hakkında olumlu duygular hissetmelerine yardım eder (Dodge vd.,2008).

4. Programda Günlük Eğitim Akışı

Yaratıcı programda, günlük yapıyı öğrenme ilkesinin içerisinde günlük eğitim akışına yer verilmiştir. Günlük yapı, günlük olaylar, günlük plan, haftalık plan şeklinde gruplandırılmıştır.

4.1. Günlük olaylar:

Devamlı katılım: Devam çizelgesi şeklinde tasarlanmış olan bir masada, çocukların resim ve isimlerinin bulunduğu kartlar vardır. Okula gelen çocuk, kutu içerisinden kendi resmi ve isminin bulunduğu kartı alıp masadaki ilgili yere yerleştirir. Herkes toplandığı zaman da bu kartlar öğretmen tarafından alınıp, sınıfta kaç kişi olduğu belirlenir. Ayrıca bu masada iki tane not panosu ve bu panolara yazmak için kalemler bulunmaktadır. Bu panoların biri ebeveynler için diğeri de çocuklar içindir. Ebeveynler bu panoya çocuklarının adlarını yazarlar. Bu sayede çocuklarında kendi panolarına isimlerini yazmayı öğrenmeleri için fırsat sağlar. Bu uygulama, yaklaşımda yer alan okur-yazarlık(okuma yazmaya hazırlık) ve matematiksel düşünmeyi desteklemeye yöneliktir. Yapılan bu uygulamaya programın ortaya çıktığı Amerikan eğitim sistemi içerisinde okul öncesi dönemde harfleri ve yazmayı öğretmek hedeflerinin yer alması sebebiyle bir günlük olayda yer verilmiştir (Dodge vd., 2008). Ülkemizde de çocukların kendi isimleri ile ilgili okuma yazma farkındalığı geliştirmek için çocukların isim ve resimlerinin olduğu kartlar sınıfın girişinde bulundurulabilir. Çocuklarla birlikte güne başlama zamanı bu kartları sayarak ve kimlerin olup olmadığını konuşarak başlatılabilir.

Büyük grup zamanı: Program içerisinde yer alan büyük grup zamanının kısa sürmesinin (5-20 dakika arası) daha başarılı ve verimli olacağı üzerine vurgu yapılmıştır. İyi yapılandırılmış bir büyük grup zamanı ile çocukların bir gruba ait olma duygusunu deneyimleyecekleri düşünülmektedir. Bu zaman dilimi çocukların fikirlerini, düşüncelerini, hislerini ifade ederek ve yaptıkları çalışmalarını paylaşarak iletişim becerilerini geliştirmelerine fırsat sağlar. Aynı zamanda tüm grubu etkileyen problemlerinde çözülmesi için ortam oluşturur. Sınıfta uygulanacak bir sonraki çalışmanın şekillenmesini sağlar. Büyük grup zamanı sabah saatlerinde yapılabileceği gibi, günün sonunda da yapılabilir. Öğretmen büyük grup zamanını diğer etkinlikler için de kullanabilir. Örneğin; dinlenme öncesi hikâye okumak için, yeni bir etkinliğe geçişte planları tartışmak için, seçme zamanında meydana gelen bir problemi çözmek için veya sınıfa gelen özel bir misafiri karşılamak için kullanılabilir (Dodge vd.,2008).

Küçük grup zamanı: Küçük grup zamanında amaç birkaç çocuk ile aktiviteleri gerçekleştirmektir. Gruptaki çocuk sayısı, yaşa ve çocukların bireysel ihtiyaçlarına bağlı olarak düzenlenir. Örneğin;3 yaş grubu çocuklar için 2 ile 4 arası çocuk sayısı, verilen bilgidan daha fazla yararlanmalarını sağlayacaktır. Küçük grup zamanı çocukların birçok ihtiyacını karşılamaya olanak tanır. Bunlar; çocuklara yeni materyal ve kavramlar tanıtmak, bireysel katılım ihtiyacına sahip çocuklara belli beceriler öğretmek, belli bir

grup çocuğa ve onların öğrenme süreçlerine yönelik gözlemlere odaklanmaktadır (Dodge vd.,2008).

Seçme zamanı: Çocukların hangi materyali kullanacağını, kim ile çalışacağını ve hangi çalışmayı yapacağını seçtiği zamandır. Genellikle bir saat veya daha fazla sürer. Bu süre zarfında çocuk istediği ilgi alanında zaman geçirebilir. Çocuk bulunduğu alandan bir diğerine geçiş yapmada serbesttir. Öğretmen bu zaman içerisinde çocukları gözlemler, açık-kapalı uçlu sorular sorar, onların oyununu genişletmek için öneriler verir ve öğrenmesini destekler. Öğretmen bu zamanda elde ettiği bilgiler ile çocuğun öğrenmesini geliştirmek için neler yapabileceği hakkında bilgi elde edinmiş olur (Dodge vd.,2008).

Geçiş zamanı: Gün içerisindeki iki zaman arasındaki geçişi içinde barındıran süreç olması sebebiyle kaotik bir zaman olabilir. Ancak böyle bir durumu önlemek için yapılabilecekler şunlardır;

Çocukların fark etmelerini sağlamak: Çocuklara temizlik zamanından 5 dakika önce her ilgi alanındaki çocuk ile etkinlik süresinin biteceği konusunda uyarılarda bulunulabilir. Bu sayede çocuğa ilgilendiği materyalleri toplaması veya yeni bir etkinliğe geçmesi şeklinde sesli uyarılar verilebilir.

Yeterli zaman tanımak: Çocukların kendilerini acele etmeleri gerektiği duygusuna kaptırmadan toparlanabilecekleri kadar yeterli zaman vermek gerekmektedir.

Çocuklara özel işler vermek: Çocuklardan sanat etkinliğinden sonra temizlikte, yemekten sonra çöpleri toplama ve öğle yemeğinde ya da atıştırma için sofrayı kurmada yardım istenebilir. Bu sayede çocukların sorumluluk almaları sağlanarak süreç içerisinde geçişlerde yaşanan boşluklar doldurulabilir.

Açık ve tutarlı olmak: Öğretmen açık yönlendirmeler yapmalı ve geçiş zamanı sırasında çocukların yaşlarına göre beklenti içerisinde bulunmalıdır. Rutin aktiviteler her gün tutarlı bir şekilde devam etmelidir. Bu sayede çocuklar bir sonraki aşamada ne yapacakları konusunda endişe yaşamazlar.

Esnek olmak: Çocukların özellikle dâhil oldukları etkinlikleri ve projeleri tamamlamaları için mümkün olduğunca ek zaman tanınmalıdır. Örneğin, çocuklar sanat malzemeleri ve dramatik oyun malzemelerini toplarken bloklarla şehir inşa eden çocuklara işlerini tamamlamaları için ek süre verilebilir.

Bireysel ihtiyaçları karşılamak: Tüm çocukların grup olarak bir etkinlikten diğerine geçmesini ya da herkes etkinliğini bitirene kadar etkinliği önceden bitmiş olan çocuklardan beklemelerini istemeyin. Tüm çocuklar bir sonraki etkinliğe geçmeye hazır olana kadar etkinliklerini bitiren çocuklara kitap okuma ya da etrafı temizleme, toplama gibi görevler verilebilir.

Erken Çocukluk Eğitiminde Yaratıcı Program

Öğretme fırsatı olarak geçişleri kullanmak: Bir sonraki aktiviteye geçerken çocuklara “Kıyafetinde sarı renk olanlar şimdi ilgi alanlarını seçsin” şeklinde bir yönerge ile çocukların elde ettikleri bilgilerin tekrarlanması sağlanabilir (Dodge vd.,2008).

Yemek Zamanı: Öğretmen çocuklar ile birlikte yemeğini yer. Çocuklar ile birlikte rahat bir atmosferde konuşma fırsatı ortaya çıkar. Bu da çocukların yemek zamanında sosyalleşmesine katkı sağlar (Dodge vd.,2008).

Dinlenme Zamanı: Dinlenme zamanında en önemli kısım uyumayan veya erken kalkan çocuklar için bir planının hazırlanmış olmasıdır. Öğretmen böyle durumlarda sessiz bir şekilde yapılabilecek aktivitelerden oluşan bir çanta hazırlayabilir. Bu çantanın içerisinde puzzle, kitaplar, küçük oyuncaklar bulundurabilir (Dodge vd., 2008).

Günlük Eğitim Akışı

Tablo 2. Yaratıcı Programda Bir Günlük Eğitim Akışı

Zaman Dilimi	
08:00-08:30	Planlama ve hazırlanma zamanı
08:30-09:00	Geliş
09:00-09:15	Karşılama zamanı
09:15-10:15	Seçim ve Büyük grup zamanı
10:15-10:30	Temizlik ve kahvaltı zamanı
10:30-10:40	Küçük grup zamanı
10:40-11:40	Açık havada seçim zamanı
11:40-11:50	Hikaye zamanı
11:50-12:45	Öğle yemeği
12:45-14:15	Dinlenme
14:15-14:45	Yemek ve sessiz zaman
14:45-15:00	Büyük grup zamanı
15:00-16:00	Açık havada seçim zamanı
16:00-17:00	Küçük grup zamanı
17:00-18:00	Ayrılaş, planlama ve yansıtma (değerlendirme)

Not: D. T. Dodge, L. J. Colker, ve C. Heromen'in “ The Creative Curriculum for Preschool” (2008) adlı çalışmasından uyarlanmıştır.

Yaratıcı programda etkinlikler on aşamada oluşturulur. Aşağıda programda etkinliğin aşamaları bir örnek kapsamında açıklanmıştır.

Etkinlik Örneği;(Solucan Temalı)

Aşama 1: Çocukların merak ettiği bir konu belirleme

*Çocuklar akvaryum içinde solucanlar getirir.

Aşama 2: Önemli fikirlerle ilgili bir harita hazırlama

*Merak edilen sorular ile ilgili fikir haritası oluşturulur.

Aşama 3:İçerik ve süreç bilgilerini nasıl öğreneceklerini belirleme (Sonraki çalışmalar için hazırlık oluşturma)

*Solucanlar ile ilgili yapılacak diğer öğrenme alanlarına göre etkinlikler planlanır

Aşama 4:Çocuklar ile konuyu tartışma

*Yapılan ilk gözlemler hakkında çocuğa sorular sorarak bilgi alma

Aşama 5:Önerilen çalışma konusunun aile bilgilendirmesi

*Çalışma hakkında aileye not gönderilmesi

Aşama 6:Aktiviteleri planlamak ve materyalleri hazırlamak için haftalık plan kullanımı

*İlgi alanları ve grup zamanlarındaki araştırma kayıtlarını aktarma

Aşama 7: İlgili materyal ve kaynakların birleştirilmesi

*İlgili web sayfalarını ve gerekli materyalleri sağlama

Aşama 8: Araştırmayı kolaylaştırma

*Öğretmen çocukların ilgisi doğrultusunda gruplar oluşturur.

Aşama 9:Doküman bulma

*Çocuklar gözlemleri sonucu cevap aradıkları sorular ile ilgili resim, çizim, yaparlar, el kitabı oluştururlar.

Aşama 10:Çalışmayı özel bir olay ile bitirme

*Çalışma sonunda öğrencilerle diğer kişilerle çalışmayı nasıl paylaşılacağına karar verilir(Sergi oluşturma vb.)

Etkinlik sonrasında yapılan etkinlik diğer öğrenme alanlarının içerisinde farklı yöntemler ile planlanarak öğrenmenin devamlılığı sağlanır (Dodge vd. , 2008).

Tablo 3. Solucanlarla İlgili Öğrenme Alanları ile İlgili Bir Çalışma

İlgi Alanları	Solucanlarla ilgili
Okuma-Yazma	Kitaplardaki bilgileri inceleme Hikaye kitabı okuma Yeni kelimeler öğrenme (tünel, organik gübre vb.) Şarkılar, parmak oyunları
Matematik	Ölçülerini(boy-kalınlık) karşılaştırma Sayısını tahmin etme ve sayma Derilerinde bulunan şekiller hakkında konuşma
Bilim	Ne yemekten hoşlandıklarını araştırma Nasıl hareket ettiklerini incelemek için büyüteç kullanma Farklı türlerini karşılaştırma Solucan kutusu hazırlama
Sosyal Çalışma	Bizim için nasıl faydalı olduklarını bulma Solucanların nasıl korunacağını öğrenme Bir solucan çiftliğini ziyaret etme
Sanat	Kilden bir solucan yapma Bu solucanı kullanarak kâğıt üzerinde solucan izi baskısı oluşturma Bir solucan gibi odada dolaşarak dans etme
Teknoloji	Solucanları incelemek için kullanılan araçları araştırmak, internetten video izlemek Bir solucan uzmanına e- posta ile solucanlar hakkında sorular göndermek

Not: D. T. Dodge, L. J. Colker, ve C. Heromen'in " The Creative Curriculum for Preschool" (2008) adlı çalışmasından uyarlanmıştır.

5. Programı Değerlendirme

Erken çocukluk döneminde değerlendirme; öğretmenin her çocuğun öğrenmesini bireyselleştirmeye yardım ettiği dört aşamalı bir döngüdür.

1. Aşama: Gözlem ve gerçekleri toplama. Öğretmenlerin günlük işi, çocukları sürekli gözlemlemeyi içerir.

2. Aşama: Analiz ve yanıt. Öğretmenin ilk aşama sırasında elde ettiği bilgileri kullanmasını içerir. Öğretmenler bu bilgileri ne zaman, nasıl ve ne öğreteceğine karar verme sırasında kullanır.

3. Aşama: Öğretmenin çocuğun bilgi, beceri ve davranışlarını en iyi açıklayan kararın ne olduğunu değerlendirmesidir.

4. Aşama: Özetleme, planlama ve iletişim kurma değerlendirme döngüsünün son aşamasını oluşturmaktadır. Öğretmenler her bir çocuğun ne bildiğini özetler, her bir çocuğa ve gruba bireysel plan yapar, sonuçları ailelerle ve yöneticilerle iletişim kurarak paylaşır (Bowman ve vd., 2000).

Yaratıcı Program, öğretmenin rolleri ilkesinde çocukların öğrenmesinin değerlendirilmesi kapsamında değerlendirmeyi ele almıştır. Program öğretme ve değerlendirmenin birlikte olduğunu ve değerlendirme olmadan öğretme, öğretme olmadan değerlendirmenin olmayacağını savunur. Bu da yaklaşımın kendi içinde gelişen bir özellikte olduğunu göstermektedir. Yaratıcı Program'ın içerisinde yer alan "Çocuklar nasıl gelişir ve öğrenir?" ilkesindeki gelişimsel devamlılık (programın amaçlarının gelişimsel olarak adım adım açıklanması) kavramı ile açıklanan sistem de değerlendirme amaçları için tasarlanmıştır. Program değerlendirmede bulunması gereken aşamaları üçe ayırmıştır; verilerin toplanması, toplanan verilerin analizi ve değerlendirmesidir.

Verileri toplama: Veri toplamada en etkili yol gözlemlerdir. Öğretmenin gözlemler sonucu elde ettiği dokümanları ileriki süreçlerde, öğretmenin kendi bilgilerine bakıp çocuk hakkında genel bir fikir elde etmesini sağlar. Bir diğer veri toplama yöntemi ise çocuklarının çalışma örneklerini toplayarak her çocuk için bir portfolyo çalışması yürütmektir.

Toplanan verilerin analizi ve değerlendirilmesi: Öğretmenin sistematik olarak not aldığı gözlemleri ve portfolyo örnekleri analizini ve değerlendirmesini içerir. Bu sayede her çocuğun gelişimsel devamlılıkları hakkında bilgi verir. Çocuklar ile ilgili gözlemler, programın amaçları ve gelişimsel olarak hangi kazanımları gösterdiği hakkında fikir verir. Öğretmen elde ettiği analiz ve değerlendirme sonuçları ile çocukların yıl içindeki gelişimlerini gözler önüne serer.

Planlamak için ne öğrendiğini kullanma: Her çocuk hakkında öğrenilen bilgiler ile öğretmede alınan kararların birbirleri ile bağlantı kurularak kullanılması gerekmektedir. Bu bilgiler hem grup hem de bireysel olarak çocuklar için plan yapmaya yardım eder (Dodge vd., 2008).

6. Programda Aile Katılımı

Yaratıcı programın içerisinde ailenin rolüne ailenin katılımı başlığı altında yer verilmiştir. Ailelerin çocuklarının öğrenmesine destek olarak eğitimin içerisine nasıl katılacağı hakkında bilgi verilmiştir. Aileyi eğitime katmanın yolları;

Program için bir şeyler sağlama: Aile üyeleri evlerinde bulunan malzemeler ile program içindeki tüm çocukların faydalanacağı materyaller getirebilirler. Bunlar sanat etkinliğinde kullanmak için artık materyaller, sınıflandırma ve gruplandırma için objeler, dramatik oyun için destekleyecek materyaller olabilirler.

Kültür paylaşımı: Kültürel özelliklerini paylaşmak isteyen aileler programı zenginleştirebilirler. Aileler kültürel olan sanat malzemelerini ödünç verebilirler veya

okula gelip onun ne anlama geldiği, nasıl yapıldığı ve önemi hakkında konuşma yapabilirler. Okula gelip yöresel bir yemek yapabilir, şarkı-türkü öğretebilir, hikâye anlatabilir, kültürleri ile ilgili resimler paylaşabilirler.

Meslek veya yetenek paylaşımı: Öğretmen aileleri tanıdıktan sonra, ailelerden çocuklara iş ve yetenekleri ile ilgili deneyimlerini paylaşmasını isteyebilir.

Bir çalışmaya katılma: Sınıfta aktarılacak konu hakkında ailenin bir bilgisi var ise, ailenin çalışma içerisine katılımı sağlanabilir. Ailelere not gönderilip çalışma hakkında ya materyal gönderme ya da aktiviteye katılma şeklinde program düzenlenebilir.

Programın yapımına katılma: Ailelerin program oluşturulurken hazırlama komitesi içerisinde yer almasıdır. Ancak bu zorunlu değildir. Yıl içerisinde çocuğunun programına katılmayı isteyen aileler davet edilir ve komitenin yıl içerisinde “Çocuklar ne öğrenecek?, Sunulan eğitimin konusu ne olacak?, Dokümantasyonu yapılan programın olumlu çıktıları nelerdir?, Programın uygulanmasında konusunda neler değerlendirilmeli” gibi sorular tartışılır (Dodge vd.,2008).

7. Programda Uyarılama

Programda Amerika’da özel gereksinimli çocuk oranının yaklaşık %8 olması sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar programın içerisinde önemli bir yere sahiptir. Programda “Çocuklar nasıl gelişir ve öğrenir?” ilkesi altında bireysel farklılıklar içeriğine yer verilmiştir. 1976’dan beri özel eğitim yasa ve düzenlemeleri “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı” hazırlayan özel eğitim hizmetleri ile özel gereksinimli çocuklara uygun program hazırlanır. Bu sayede çocukların gereksinimleri ortaya konarak eğitim içerisinde çocuktan beklenen davranışlar düzenlenir. Program yetersizliği olan çocuklar ve yetersizliği olmayan çocuklar için de aynı amaçları hedefler. Programın amaçlarına ulaşmasına yardım etmek ve tüm çocukların potansiyelini en üst seviyeye çıkarmak öğretmenin tüm çocukların bireysel ihtiyaçlarının nasıl karşılayacağını bilmesi ile sağlanabilir (Dodge vd.,2008).

Yaratıcı Program, ikinci dil öğrenen çocuklar, üstün zekalı çocuklar, öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar gibi özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek çocuklar tarafından başlatılan öğrenme ve öğretmen tarafından başlatılan öğrenmeyi desteklemektedir. Program ayrıca bireysel öğretimi ve doğal öğretim yöntemlerini kullanmaları konusunda öğretmenlere rehberlik etmektedir (Michael-Luna, Heimer, 2012).

Sonuç

Program çocuk-merkezli bakış açısı ile temel ilkeleri içerisinde çocuğu açık bir şekilde tanımlamıştır. Bu tanımlama çocukların yaşa göre gelişimsel özelliklerini, her çocuğun bireysel farklılıklarının var olduğunu ve programın amaçlarının gelişimsel devamlılık şeklinde adım adım açıklanması ile göstermiştir. Çocukların gelişimsel özelliklerinin yaşa göre açıklanması ile öğretmen sınıfındaki çocuklarının gelişimsel

olarak neler yapabilecekleri hakkında fikir sahibi olur bu da öğretmenin çocuklardan beklenti seviyesini uygun olarak şekillendirmesine yardımcı olur. Programın amaçlarının gelişimsel devamlılık olarak adım adım açıklanması, çocukların programın amaçlarını gerçekleştirme yolunda hangi aşamada olduğunu gözler önüne sermeyi kolaylaştırır. Bireysel farklılıkları içerisinde çocuğun cinsiyeti, mizacı, ilgileri, öğrenme stilleri, yaşam deneyimleri, kültürü, özel ihtiyaçları, İngilizce öğrenmesi tanımlanmıştır. Aslında birçok yaklaşımda yer alan bireysel farklılıklar arasında bu programda yer çocuğun mizacı, kültürü ve yaşam deneyimleri dikkat çekicidir. Özellikle çocuğun mizacına yönelik yapılan vurgu çocuğun bir birey olarak kabul gördüğünün bir göstergesidir. Yaşam deneyimleri ve kültür ise birbiri ile bağlantılı olarak gelişen faktörlerdir. Çocukların birbirlerine olan saygısını arttıracak bir alt basamağı oluşturur.

Program içerisindeki bilgilerin belli sistematik içerisinde ele alınması yaklaşımın öğrenilmesinde kolaylık sağlamaktadır. Çocukların keşfetmelerine fırsat verilmesi programın en önemli özelliklerinden biridir. Oyunun çocuğun gelişimindeki önemi üzerinde her faaliyette oyununun vurgulanması programı ilgi çekici ve daha eğlenceli hale getirmektedir.

Programda herkesin yapacakları ayrıntılı bir şekilde açıklanmış olup öğretmenin her an ne yapacağını ve nasıl yapacağını bildiği bir program oluşturulmuştur. Program içerisinde ana hatları ile köşelerin belirlenmiş olması ancak etkinlik üretmenin ve bunları geliştirmenin öğretmenlerin ve çocukların yaratıcılıklarına bırakılmış olması programın her yerde uygulanabilme olasılığını da arttırmaktadır.

Erken çocukluk eğitim programları sadece programa uygun öğrenme ortamı sunmak ile sınırlı kalmamalı uygulama sonrasında değerlendirme aşamasını da içinde barındırmalıdır (Senemoğlu, 1994). Yaratıcı Program eğitim programının temel ilkelelerinden öğretmenin rolleri içerisinde değerlendirmeye yer verilmiştir. Değerlendirme ile program ve öğretmen açısından hesap verebilirlik kavramına vurgu yapılmıştır.

Öğretmenin rolleri arasında yer alan çocukların öğrenmelerini değerlendirme kapsamlı olarak açıklanmış olmakla birlikte, programın amaçlarının hepsinin tek tek gelişimsel devamlılık açısından açıklanması programdaki değerlendirme faktörünün daha açık ve sistematik bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Programının etkililiğinin gözlemlenmesini kolaylaştırmaktadır. Öğretmenin çocuklar hakkında gözlem ve portfolyo gibi dokümantasyonlarını tutması bu sistemin işlevsel olarak kullanılmasını etkilemektedir. Program çerçeve olarak çok iyi şekilde açıklanmış olmakla birlikte öğretmenin bilgi ve becerilerini de kullanmasını gerektiren açık bir yaklaşımdır.

Program içerisinde ailenin rolleri eğitim içerisine ailenin katılımı şeklinde yer almaktadır. Ancak bu katılım sadece materyal getirerek değil eğitim içerisine doğrudan katılmayı sağlayacak planlamalar yapılmasına fırsat vermektedir. Ailelerin kültürel özelliklerini, yetenek ve mesleğini paylaşması çocukların gelişimi için ve eğitimin zenginleşmesi için imkân sağlamaktadır. Programdaki kültür öğesinin önemle vurgulan-

ması kültürel çeşitlilik olan ülkeler için kullanılabilir bir program olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle okul içerisinde öğretmenlerin yılın başında hazırladıkları program planlamalarında isteyen ailelerin de katılabilir olması ailelerin istek ve görüşlerinin önemsendiğini göstermektedir. Bu sayede aileler, çocuklarının yıl boyunca nasıl bir program yapısı içerisinde yer aldıklarını gözlemlemekte ve kendilerinin de söz alabildiği bir programın şekillenmesinde rol almaktadır.

2013 yılında yayınlanan Yaratıcı Program'ın okul öncesi için etkililik çalışmasının sonuçlarına göre Yaratıcı Program bir yıl ve iki yıllık uygulanma sürelerine göre çocukların bilişsel gelişimleri üzerinde etkisinin ne olduğu üzerine yapılmış araştırmada bir yıllık uygulamanın sonuçlarına göre önemli bir farklılık bulunmazken iki yıllık uygulama sonucunda matematik, okuma-yazma ve konuşma becerilerinde eğitimsel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur (Teaching Strategies. 2013b). Yapılan ilgili çalışma gösteriyor ki sürece yayılmış ve etkili bir uygulama Yaratıcı Programı çocuğun gelişimi için önem arz etmektedir.

Yaratıcı Program araştırma tabanlı uygulamalara açıkça dayandırılmış olsa da, güçlü veya olası kanıtlarla desteklendiği görülmemektedir. Araştırmaları inceleyen What Works Clearinghouse'a göre (2013) Yaratıcı Program'ın sözel, yazım dili, fonolojik işleme veya okul öncesi çocuklar için matematik üzerinde fark edilebilir bir etkisi olmadığı belirtilmiştir. Yaratıcı Program on dört çalışmadan sadece iki çalışmanın program tarafından belirlenen standartları karşıladığını bildirmişlerdir.

Erken çocukluk eğitiminde Yaratıcı Program, gelişimsel olarak uygun etkinlikler, programlar ve öğrenme biçimleriyle yapılandırmacı felsefeye dayanır. Program, sorulamaya dayanan gelişmiş birimler içermektedir. Ancak, bir program olarak, her zaman çocukların bireysel veya kültürel ihtiyaçlarını karşılamayabilir veya derinlemesine öğrenmeyi sağlayamayabilir. Erken çocukluk eğitiminde Yaratıcı Program, kanıta dayalı standartlara uymamıştır (Gullickson, Cameron, Marose, Tiefenthaler ve Nice, 2018).

Çalışma ile ilgili öneriler araştırmacılar, öğretmenler ve programlar boyutunda ele alınmaktadır. Araştırmacılar; Yaratıcı Program detaylı bir şekilde inceleyerek alan yazına katkı sağlayacak derinlemesine çalışmalar yapabilirler. Öğretmenler; yaratıcı programın sorgulayıcı, araştırmacı, keşfedici ve özgüvenli çocuklar geliştirmek için oyun temelli, proje çalışmalarına ağırlık veren programlar geliştirebilirler. Programlar; M.E.B. 2013 Okul öncesi eğitim programının değerlendirme boyutunda, Yaratıcı Program'daki gibi sistemli-etkili şekilde gözlem, portfolyo ve gelişimsel kontrol listelerinin kullanımına önem verilebilir. Ülkemizdeki göçmen çocuklar için, ana dillerinin yanı sıra Türkçe eğitimine de Yaratıcı Program'daki gibi sistemli bir şekilde yer verilebilir. Aile katılımı etkinliklerinde kültürel çeşitlilik sağlanabilir. Özellikle kültür açısından birçok farklı kültürel ve etnik yapıdaki aileyi barındıran ülkemizde, aileler kendi kültürleri ile ilgili tanıtımlar yaparak bu çalışmalara katılabilirler.

Yapılan araştırma sonucunda Yaratıcı Program derleme yöntemiyle ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu programı aile-çocuk-okul üçgeni içerisinde çocuğun eğitiminin önemini ortaya koymuştur. Yaratıcı Program, her ülkenin kendi eğitim politikaları ve sosyo-kültürel bağlamında değerlendirilerek erken çocukluk eğitiminde kalite ve etkililiğin artmasına katkı sağlayabilecek bir programdır. Erken çocukluk eğitimi araştırmacılarının da programı detaylı bir şekilde inceleyebileceği ve alan yazına katkı sağlayacak çalışmalar yapabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- ASEFA, M.(2008). Imaginative, innovative, and Creative Curriculum (IICC). *Ethiopian Journal of Education and Sciences*, 3(2), 107-119.
- AYDOĞDU, Ü. R., Karamustafaoğlu, O. & Bülbül, M. Ş. (2017). Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: Doğrulayıcı doküman analizi örneği. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 556-565. doi:10.14582/DUZGEF.1803.
- BAYNARS PRIMARY SCHOOL (t. y.). *Creative Curriculum policy* <http://www.baynards.essex.sch.uk/index.php/school-policies/creative-curriculum> adresinden 3 Ocak 2021 tarihinde erişildi.
- BIERMAN, K. L., Domitrovich, C. E., Nix, R. L., Gest, S. D., Welsh, J. A., Greenberg, M. T., & Gill, S. (2008). Promoting academic and social-emotional school readiness: The Head Start REDI program. *Child development*, 79(6), 1802-1817.
- BOWMAN, B., Donovan, M., & Burns, M. (2000). *Eager to learn: Educating our preschoolers*. Washington, DC: National Academy Press.
- BROWN, E. & Sax, K. (2013). Arts enrichment and emotion expression and regulation for young children at risk. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(1), 337-346. doi:10.1016/j.ecresq.2012.08.002
- DODGE, D. T. (1992). *Creative Curriculum*. <https://www.csun.edu/Childand-Family-Studies-Center/creative-curriculum> adresinden 3 Ocak 2021 tarihinde erişildi.
- DODGE, D.T., Colker, L. J., & Heromen, C. (2008).*The Creative Curriculum for preschool*. (4th ed.).Washington, DC : Teaching Strategies.
- DODGE, D. T., Heroman, C., Colker, L. J., & Bickart, T. S. (2014). *The Creative Curriculum for Preschool* (5th ed.). Volume 1: The Foundation. Bethesda, MD: Teaching Strategies.
- GARNER, P. M., Bolt, E., & Roth, A. N. (2019) Emotion-Focused curricula models and expressions of and talk about emotions between teachers and young children. *Journal of Research in Childhood Education*, 33(2), 180-193. doi: 10.1080/02568543.2019.1577772
- GOFFIN, S. G. (2000). The role of curriculum models in early childhood education, *Clearinghouse on Early Education and Parenting*,1-6.
- GULLICKSON, H.,Cameron, R., Marose, L., Tiefenthaler, I., & Nice T.V.(2018). Critique of the creative curriculum for preschool. *University of Montana Journal of Early Childhood Scholarship and Innovative Practice*, 2(1),1-9.

Erken Çocukluk Eğitiminde Yaratıcı Program

- IDEA EARLY LEARNING CENTER (2016). *The Creative Curriculum*. <http://www.ideaelc.ae/our-curriculum/the-creative-curriculum/> adresinden 3 Ocak 2021 tarihinde erişildi.
- JEFFREY, B & Woods, P. (1997) The relevance of creative teaching: Pupils' views., In: A. Pollard, D. Thiessen and A. Filer (Eds) *Children and their Curriculum: The perspectives of primary and elementary children* (pp.15-33). New York, NY: Routledge.
- KARAÇAM, Z.(2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.
- KNIGHT, P.(2002). Notes on a creative curriculum. *LTSN Generic Centre*.
- LUNENBURG, F.C.(2011). Curriculum models for preschool education: Theories and approaches to learning in the early years. *Schooling*, 2(1), 1-6.
- MARQUETTE UNIVERSITY CHILD CARE CENTER (2020). *The Creative Curriculum*. <https://www.marquette.edu/child-care-center/curriculum.shtml> adresinden 3 Ocak 2021 tarihinde erişildi.
- MATTSON, L.(2019).*The creative curriculum for preschool*. <http://lisawardldes.weebly.com/role-of-teachers.html> adresinden 14 Kasım 2019 tarihinde erişildi.
- MICHAEL-LUNA, S. & Heimer, L. G. (2012). Creative curriculum and highscope curriculum: Constructing possibilities in early education. In N. File, J. Mueller, & D. Wisneski (Eds.), *Curriculum in early childhood education: Re-examined, rediscovered, renewed* (pp. 120–132). New York, NY: Routledge.
- PUMA, M. (2013). The Creative curriculum for preschool impact study. *Technical Summary Submitted to Teaching Strategies, LLC*.
- SENEMOĞLU, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- TEACHING STRATEGIES.(2013a).*Effectiveness study the creative curriculum for preschool*. <https://teachingstrategies.com/solutions/teach/preschool/> adresinden 14 Kasım 2019 tarihinde erişildi.
- TEACHING STRATEGIES. (2013b). *Comparing child outcomes: Examining the impact of The Creative Curriculum for preschool*. <http://soanschristianacademy.us/wp-content/uploads/2018/07/TS-Comparing-Child-Outcomes-2013-1.pdf> adresinden 3 Ocak 2021 tarihinde erişildi.
- TEACHING STRATEGIES.(2019).*The creative curriculum for preschoolers*. tarihinde <http://teachingstrategies.com/> adresinden 14 Kasım 2019 tarihinde erişildi.
- TEACHING STRATEGIES (2020). *Contact: Sales*. <https://teachingstrategies.com/contact/sales/> adresinden 3 Ocak 2021 tarihinde erişildi.
- WHAT WORKS CLEARINGHOUSE (2013). Early Childhood Education intervention report: The Creative Curriculum for Preschool (4. Baskı). U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences. <http://whatworks.ed.gov> adresinden 14 Kasım 2019 tarihinde erişildi.
- YILMAZ, A. (2018). Head Start programı. Z. F. Temel (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitiminde Yaklaşımlar ve Programlar* içinde. (s.287-325). Ankara: Vize Yayıncılık.